

Wrocław, 7 września 2020 r.

Streszczenie rozprawy doktorskiej

mgr Agnieszki Sobieskiej

pt. Prawno-polityczne spory wokół stroju muzułmanki

Przedmiotem rozprawy doktorskiej są regulacje prawne oraz stanowiące dla nich tło aspekty polityczne, społeczne i kulturowe związane z szeroko rozumianym strojem noszonym przez kobiety wyznające islam.

Praca składa się ze wstępu, zakończenia oraz trzech rozdziałów logicznie ze sobą powiązanych. We wstępie sprecyzowałam zakres merytoryczny oraz temporalny pracy, a także przedstawiłam pytania badawcze, które stawiam w rozprawie i są one następujące:

1. Czy noszenie chusty muzułmańskiej (*hijāb*) oraz zakrywanie twarzy wynika z Koranu?
2. Czy znaczenie przypisywane strojowi noszonemu przez muzułmanki współcześnie odpowiada temu z początków islamu (VII w. n.e.)?
3. Czy noszony przez muzułmanki *hijāb* (chusta na głowie) można uznać za konstrukt i narzędzie o charakterze politycznym?
4. Co ma większy wpływ na noszony przez muzułmanki strój — prawo czy społeczeństwo?
5. Czy europejskie regulacje prawne dotyczące stroju muzułmanki stanowią dopuszczalne ograniczenie uzewnętrzniania wyznania poprzez ubiór w miejscach publicznych?
6. Czy w krajach europejskich przyjęto jedną, spójną strategię w odniesieniu do wprowadzanych zakazów dotyczących strojów noszonych przez muzułmanki?
7. Czy celem europejskich regulacji prawnych dotyczących stroju kobiet muzułmańskich jest zakazanie zakrywania twarzy, czy zakazanie noszenia strojów muzułmańskich, które zakrywają twarz?

Analizę problematyki regulacji prawnych obowiązujących w krajach muzułmańskich (rozdział II) oraz w krajach europejskich (rozdział III), poprzedziłam prezentacją opinii na temat zasłaniania się kobiet w źródłach prawa muzułmańskiego oraz w doktrynie (rozdział I).

W rozdziale I omówiłam wymogi dotyczące stroju muzułmanki, o których jest mowa w źródłach prawa muzułmańskiego (Koran, sunna), komentarzach koranicznych (*tafsir*) oraz przedstawiłam opinie wybranych teologów muzułmańskich i badaczy prawa. W zakresie stroju muzułmanki szczególnie interesowały mnie kwestie związane z zasłanianiem ciała, włosów oraz twarzy.

W rozdziale II przedstawiłam historię zjawiska zasłaniania i odsłaniania się kobiet, w szczególności na Bliskim Wschodzie oraz treść, jaką to zjawisko niesło za sobą. W tym samym rozdziale omówiłam także przemiany społeczno-polityczne, w szczególności w XIX, XX i na początku XXI w., które miały miejsce na tym obszarze i które w istotny sposób wpłynęły na kształt regulacji prawnych dotyczących noszenia przez muzułmanki *hijāb* oraz zasłony twarzy (*niqāb*). Zdecydowałam się na poruszenie tej kwestii wykorzystując kryterium chronologiczne.

W rozdziale III dokonałam analizy regulacji prawnych obowiązujących w wybranych krajach europejskich należących do Unii Europejskiej oraz Rady Europy, które dotyczą zarówno obecności muzułmańskiego stroju w przestrzeni publicznej, jak i ograniczenia jego widoczności w obszarze edukacji i na rynku pracy w sektorze publicznym. Przede wszystkim poddałam analizie orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPC) dot. naruszenia art. 9, art. 14 w powiązaniu z art. 9 i protokołu nr 12 do ETPC, omówiłam także orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE), orzeczenia wydane na podstawie Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych (MPPOiP), jak i orzecznictwo poszczególnych krajów europejskich. W rozdziale przyjął podział na trzy główne sfery działalności życiowej i społecznej, a mianowicie obecność chusty i zasłony twarzy w przestrzeni publicznej, obszarze edukacji oraz na rynku pracy, ograniczając się do sektora publicznego. Wprowadzane przez poszczególne kraje zakazy w uzewnętrznianiu wyznania poprzez ubiór podzieliłam na: zakazy generalne, zakazy lokalne, zakazy częściowe oraz zakazy lokalno-częściowe.

Rozprawę wieńczy zakończenie, w którym zawarłam wnioski, stanowiące odpowiedzi na postawione w pracy pytania badawcze.

Agnieszka Sobieszko